

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion eläkelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakia muutettavaksi siten, että eläkeasioissa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimiva valtion eläkelautakunta organisatorisesti irrotetaan valtiokonttorin yhteydestä. Esityksen

tarkoituksena on vahvistaa valtion eläkelautakunnan asemaa riippumattomana lainkäyttöelimenä.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ensi tilassa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtion eläkelautakunta on ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimiva lautakuntatyyppinen muutoksenhakuelin. Valtion eläkelautakunnalta haetaan muutosta valtiokonttorin valtion eläkelain (280/1966) ja valtion perhe-eläkelain (774/1968) mukaista etuutta koskeviin päätöksiin ja kirkkohallituksen evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) mukaista etuutta koskeviin päätöksiin. Valtion eläkelautakunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen, joka on organisoitu tuomioistuimeksi.

Valtion eläkelautakuntaa vastaavia muutoksenhakuelimienä on sosiaalivakuutuksen alalla esimerkiksi tapaturmalautakunta, työtömyysturvalautakunta ja yksityisen alan eläkepääätöksistä valitettaessa eläkelautakunta.

Valtion eläkelautakunta toimii valtiokonttorin yhteydessä. Lautakunta toimii valtiokonttorin tiloissa ja käyttää sen toimistopalveluja, mutta valtiokonttori laskuttaa niistä lautakuntaa. Valtion eläkelautakunnan menoilla on valtion talousarviossa oma momentti, joten valtiokonttori ei rahoita valtion eläkelautakunnan toimintaa. Lautakunnalla ei ole myöskään yhteistä henkilökuntaa valtio-

konttorin kanssa.

Valtion eläkelautakunnan puheenjohtajan ja jäsenet määrää valtion eläkelain mukaan valtiovarainministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen. Jäsenistä yhden tulee olla lääkäri ja kolme on määrättävä valtion virkamies- ja työntekijäjärjestöjen esittämistä henkilöistä. Puheenjohtajan ja lääkärijäsenen tulee olla riippumattomia edustettuina olevista työnantaja- ja työntekijätahoista. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtaja ja jäsenet ovat sivutoimisia.

Valtion eläkelain mukaan valtion eläkelautakunta toimii valtiokonttorin yhteydessä. Muutoksenhakulautakunnan toimiminen muodollisestikin riippumattomana lainkäyttöelimenä edellyttää, että tämä yhteys poistettaisiin. Tästä syystä esityksessä ehdotetaan, että valtion eläkelautakunta irrotetaan valtiokonttorin yhteydestä. Valtion eläkelautakunnan jäsenten riippumattomuuden korostamiseksi ja lautakunnan itsenäisen aseman vahvistamiseksi ehdotetaan puheenjohtajan ja jäsenten toimikauden pidentämistä viiteen vuoteen. Nykyisin valtion eläkelautakunnan työjärjestyksen vahvistaa valtiovarainminis-

teriö. Lautakunnan itsenäisen aseman vahvistamiseksi ehdotetaan, että valtion eläkelautakunta vahvistaisi itse työjärjestyksensä.

Nykyisin valtioneuvosto asettaa muun muassa tarkastuslautakunnan, tapaturmalautakunnan ja työttömyysturvalautakunnan. Johdonmukaista olisi, että valtioneuvosto asettaisi kaikki ensiasteen muutoksenhakuelimet, ja tästä syystä ehdotetaan, että myös valtion eläkelautakunnan asettaisi valtioneuvosto. Esityksen valtioneuvostolle puheenjohtajasta ja muista jäsenistä tekisi valtiovarainministeriö.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla vahvistetaan valtion eläkelautakunnan asemaa riippumattomana lainkäyttöelimenä. Valtion eläkelautakunta irrotetaan valtiokonttorin yhteydestä ja

käytännössä se tarkoittaa lautakunnan siirtymistä myös uusiin toimitiloihin. Esityksellä ei ole vaikutusta valtion eläkelautakunnan henkilöstön asemaan.

Esityksellä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Kuluja syntyy lähinnä lautakunnan siirtymisestä uusiin toimitiloihin.

3. Asian valmistelu

Esitys perustuu valtioneuvoston 2 päivänä helmikuuta 2000 asettamaan toimeentuloturvan muutoksenhakukomitean mietintöön (komiteamietintö 2001:9).

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä virkatyönä. Esityksestä on lisäksi käyty yhteistoimintaneuvottelut valtion henkilöstöä edustavien keskusjärjestöjen kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Valtion eläkelaki

23 a §. Pykälää muutettaisiin niin, että valtion eläkelautakunnan asettaisi valtioneuvosto valtiovarainministeriön esityksestä. Puheenjohtaja ja jäsenet määrättäisiin enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Koska valtiovarainministeriö ei enää määräisi valtion eläkelautakunnan jäseniä, ehdotetaan, että kolme jäsenistä määrättäisiin valtion työmarkkinalaitoksen ehdotuksesta. Toiset kolme jäsentä määrättäisiin valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä kuten nykyisinkin.

Nykyisin pykälän 1 momentin mukaan puheenjohtajalta ja yhdeltä muulta jäseneltä vaaditaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto sekä perehtyneisyyttä virkamies- ja työoikeuteen. Tältä osin kelpoisuusvaatimuksia tarkistettaisiin niin, että puheenjohtajan ja tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneen jäsenen tulisi olla perehtynyt valtion eläkejärjestelmään.

Pykälän 7 momentti, jossa säädetään, että valtion eläkelautakunta toimii valtiokonttorin yhteydessä, kumottaisiin.

Pykälän 8 momenttia muutettaisiin niin, että valtion eläkelautakunta vahvistaa itselleen työjärjestyksen.

2. Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan ensi tilassa. Valtion eläkelautakunnan jäsenet määrättäisiin kuitenkin ensimmäistä kertaa ehdotetun lain mukaisesti lautakunnan nykyisen toimikauden päätyttyä. Valtion eläkelautakunta noudattaa ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olevaa työjärjestystä kunnes se on vahvistanut itselleen uuden työjärjestyksen. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 23 a §:n 7 momentti, sellaisena kuin se on laissa 656/2002, sekä
muutetaan 23 a §:n 1, 2 ja 8 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa laissa 656/2002, seuraavasti:

23 a §

Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt valtion eläkejärjestelmään. Jäsenistä yksi toimii varapuheenjohtajana ja yhden tulee olla lääkäri. Jäsenistä kolme on määrättävä valtion työmarkkinalaitoksen ehdotuksesta sekä kolme jäsenistä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Puheenjohtajan ja lääkärin tulee olla riippumattomia edustettuina olevista työntekijä- ja työntekijätahoista. Muista jäsenistä tulee ainakin yhden olla tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt valtion eläkejärjestelmään. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varamies, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty.

Valtioneuvosto määrää valtiovarainministeriön esityksestä puheenjohtajan ja jäsenet enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista on säädetty. Eläkelautakunnan jäsenten tulee olla 25 vuotta täyttäneitä, ja he toimivat tuomarin vastuulla. Jäsenen, joka ei ole ai-

kaisemmin tehnyt tuomarinvalaa tai sitä vastaavaa vakuutusta, on vannottava se ennen tehtäväänsä ryhtymistä. Jos eläkelautakunnan jäsen tai henkilökohtainen varamies eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, määrää valtioneuvosto saman viranomaisen tai järjestön ehdotuksesta kuin asianomainen jäsen tai varamies on määrätty hänen tilalleen uuden jäsenen tai varamiehen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Valtion eläkelautakunnan ratkaisukokoonpanosta eri asiaryhmissä ja asioiden käsittelystä valtion eläkelautakunnassa sekä valtion eläkelautakunnan hallinnosta ja hallintoasiain käsittelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lautakunta vahvistaa itselleen työjärjestyksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Valtion eläkelautakunnan puheenjohtajat ja jäsenet määrätään tämän lain mukaan ensimmäistä kertaa 1 päivänä maaliskuuta 2003 alkavaksi toimikaudeksi.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Suvi-Anne Siimes*

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 23 a §:n 7 momentti, sellaisena kuin se on laissa 656/2002, sekä
muutetaan 23 a §:n 1, 2 ja 8 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa laissa 656/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

23 a §

Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen. Jäsenistä yksi toimii varapuheenjohtajana ja yhden tulee olla lääkäri. Muista jäsenistä kolme on määrättävä valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Puheenjohtajan ja lääkärin tulee olla riippumattomia edustettuina olevista työnantaja- ja työntekijätahoista. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varamies, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty. Muista jäsenistä tulee ainakin yhden olla tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen.

Valtion eläkelautakunnan puheenjohtajan ja jäsenet määrää valtiovarainministeriö kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista on säädetty. Eläkelautakunnan jäsenten tulee olla 25 vuotta täyttäneitä, ja he toimivat tuomarin vastuulla. Jäsenen, joka ei ole aikaisemmin tehnyt tuomarinvalaa tai sitä vastaavaa vakuutusta, on vannottava se ennen tehtäväänsä ryhtymistä. Jos eläkelautakunnan jäsen tai henkilökohtainen varamies eroaa tai kuolee kesken toimikautensa, mää-

Ehdotus

23 a §

Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. Puheenjohtajan tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut sekä perehtynyt *valtion eläkejärjestelmään*. Jäsenistä yksi toimii varapuheenjohtajana ja yhden tulee olla lääkäri. *Jäsenistä kolme on määrättävä valtion työmarkkinalaitoksen ehdotuksesta sekä kolme jäsenistä* valtion virkamiesten ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Puheenjohtajan ja lääkärin tulee olla riippumattomia edustettuina olevista työnantaja- ja työntekijätahoista. *Muista jäsenistä tulee ainakin yhden olla tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt valtion eläkejärjestelmään. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varamies, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty.*

Valtioneuvosto määrää valtiovarainministeriön esityksestä puheenjohtajan ja jäsenet enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Heidän oikeudestaan pysyä tehtävässään on muutoin voimassa, mitä tuomarinviran haltijoista on säädetty. Eläkelautakunnan jäsenten tulee olla 25 vuotta täyttäneitä, ja he toimivat tuomarin vastuulla. Jäsenen, joka ei ole aikaisemmin tehnyt tuomarinvalaa tai sitä vastaavaa vakuutusta, on vannottava se ennen tehtäväänsä ryhtymistä. Jos eläkelautakunnan jäsen tai henkilökohtainen varamies eroaa tai kuolee kesken toimikautensa,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rää valtiovarainministeriö saman viranomaisen tai järjestön ehdotuksesta kuin asianomainen jäsen tai varamies on määrätty hänen tilalleen uuden jäsenen tai varamiehen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Valtion eläkelautakunta toimii valtiokonttorin yhteydessä.

Valtion eläkelautakunnan ratkaisukoonpanosta eri asiaryhmissä ja asioiden käsittelystä valtion eläkelautakunnassa sekä valtion eläkelautakunnan hallinnosta ja hallintoasiain käsittelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtiovarainministeriö vahvistaa valtion eläkelautakunnan työjärjestyksen.

määrää valtioneuvosto saman viranomaisen tai järjestön ehdotuksesta kuin asianomainen jäsen tai varamies on määrätty hänen tilalleen uuden jäsenen tai varamiehen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

(kumotaan)

Valtion eläkelautakunnan ratkaisukoonpanosta eri asiaryhmissä ja asioiden käsittelystä valtion eläkelautakunnassa sekä valtion eläkelautakunnan hallinnosta ja hallintoasiain käsittelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. *Lautakunta vahvistaa itselleen työjärjestyksen.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtion eläkelautakunnan puheenjohtajat ja jäsenet määrätään tämän lain mukaan ensimmäistä kertaa 1 päivänä maaliskuuta 2003 alkavaksi toimikaudeksi.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.